

Əvvəlki yazılarımızda bildirmişdik ki, ermənilər yeni layihələr başladaraq Alban və Oğuz abidələrini yenidən dəyişmək və tam olaraq özünü küləşdirmək fikrini qarşılarına məqsəd qoyublar. Düzdür, uzun illərdir Azərbaycan xalqına məxsus o abidələr dəfələrlə "təmir və bərpa" adı altında dəyişikliyə məruz qalıb.

Buna baxmayaraq ermənilər həmin abidə və monastrlarda zərrə qədər də ipucu tapılmaması üçün bu dəfə daha dərinə işə başlayıblar. Adalet.az xəbər verir ki, Ermənistan Parlamentinin daimi komissiyalarının birgə iclasında 2025-ci il dövlət büdcəsinin ilkin müzakirələri zamanı təhsil və mədəniyyət naziri Janna Andreasyan mədəniyyət sahəsində həyata keçiriləcək planları təqdim edib. Abidələrin bərkidilməsi, təmiri və bərpası işlərinə toxunan Andreasyan məlumat verir ki, bu məqsədlə 2025-ci ildə təxminən 1,8 milyard dram nəzərdə tutulub ki, bu da 2024-cü ilin göstəricisini xeyli üstələyir. Müəyyən edilmiş büdcə ilə 17 abidənin (Amberd qalası, Berdkunk qalası, Orbelian karvansarası və s.) bərkidilməsi, təmiri və bərpası, həmçinin 6 abidənin elmi layihə sənədlərinin hazırlanması işləri aparılacaqdır. Andreasyanın sözlə-

Abidələrimizi növbəti dəfə erməniləşdirirlər: Bərpaya ayrılan 1,8 milyard ...

rinə görə, abidələrin cəlbədiciliyini artırmaq və turizm siyasətini təşviq etmək üçün müasir infrastruktur yaradan modul tipli informasiya mərkəzlərinin tikintisi də davam etdiriləcək. Dövlət-özel əməkdaşlığı davam etdiriləcək, nəticədə 2 abidənin bərpası 2024-cü ildə başa çatıb, 6 abidənin bərpası isə gələn il davam etdiriləcək. Maraqlıdır ki, Andersyan da , bütün ermənilər də bilir ki, onlar Qafqaza 1813-28-ci ildə köçürülüb, amma min illik tarixi olan, yerli oğuz türklərinə məxsus tarixi abidələri həyasızcasına öz adlarına çıxırırlar. İndi adı çəkilən 17 abidəni tamamilə dəyişdirib, dünyaya "qeyri-şərtsiz erməni mədəni irsi" adı altında sırımaq fikirlərindən dönmürlər. Məsələn:

Amberd qalası- tarixçi alim Əziz Ələkbərli bildirir ki, qədim oğuz yurdu olan , hazırda Ermənistan adlanan ölkədə Aştarak rayonu ərazisində, Alagöz dağının cənub ətəyində, Arxaşan çayı kənarında yerləşən Amberd qala-qəsər və məbəd əs-

lində erməni ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Pəhləvuni knyazlarının nəsil mülkü olan məbəd Ərməniyənin günümüzdə qədər gəlib çıxmış tək-tək feodal qəsrlərindən biridir. Əslində bu qala VII yüzildən mövcud olmuş, XI yüzildə yenidən inşa edilmiş, XI-II yüzildə isə qəsrdə güclü yanğın olmuşdur. Amberd məbədi isə 1026-cı ilin yadigarıdır. Qalanın adı türkcədir və "ana qala", "baş qala" anlamına gəlir. Qala-qəsrin özü kimi, ətrafında yerləşən yaşayış məntəqələri də qədimdən Türk-Oğuz boylarının anayurdu olmuşdur. Bu ərazilərə ilk ermənilər(haylar) XVI-

XVIII yüzillərdə ticarətlə və mövsümi qara işlərlə məşğul olmaq üçün gəlmişlər. "Berdkunk" -"Ağ qala" çoxqatlı abidədir, e.ə. II-I minilliklərdə yenidən qurulmuş və orta əsrlərdə inkişafın zirvəsinə çatmışdır. İrəvan quberniyasının Yeni Bayazid qəzasında, indiki Kəvər (Kamo) rayonunda bir kənd vardı, adı Ağqala!

Rayon mərkəzindən 12 km şimal-şərqdə, Göyçə gölünün sahilində yerləşirdi.

Qafqazın 5 verstlik xəritəsində adı qeyd edilib. Toponim rəng bildirən "ağ" sözü ilə "qala" sözünün birləşməsindən əmələ gəlib. Məlumatlara görə, kənd adını kəndin ərazisindəki albanlara məxsus ağ rəngli qaladan götürübdür. Daha dəqiq, kəndin şimal-şərq hissəsində e.ə. II minillikdən 1-ci minilliyə aid Alban kilsəsi var. Kənddə 11-12-ci əsrlərə aid kilsə və onun ətrafında XII-XX əsrlərə aid qəbiristanlıq mövcud olub. Ermənistanın prezidentinin 19.IV.1991-ci il tarixli fərmanı ilə kəndin adı dəyişdirilib Berdkunk

(Qala yeri) qoyulur. Orbelian karvansarası - Səlim karvansarası Dərələyəz mahalının Keşişkənd (1975-ci ildən Yeğheqnadzor) rayonu ərazisində Ələyöz dağının Səlim aşırımında, Ağkənd (1967-ci ildən Ağcadzor) kəndinin yuxarısında XIV əsrə aid tarixi karvansaradır.

Karvansaranın giriş qapısının (1,80m x 1,13m) üzərindəki yarım-dairə daş kitabədə onun 1329-cu ildə Azərbaycan Elxanilər dövlətinin hökmdarı Əbu Səid Bahadır xan tərəfindən tikdirildiyi yazılmışdır. Karvansaranın yerləşdiyi ərazidəki Ağkənd kəndində 1918-ci ilə qədər ancaq azərbaycanlılar yaşamış və kənddə ilk ermənilər (rəsmi statistika görə 172 nəfər) 1923-1925-ci illərdə köçürülüb məskunlaşmışlar. Həmin ərazilərdə yaşayan azərbaycanlılar 1988-ci ildə zorla qovulduqdan sonra Ermənistan hökuməti Səlim karvansarası ilə bağlı faktları tamamilə saxtalaşdıraraq, onu dünya ictimaiyyətinə erməni abidəsi kimi təqdim edir.

Qeyd edək ki, mütəxəssislərin statistikasına görə İndiki Ermənistan ərazisində Azərbaycana məxsus 3500 tarix və mədəniyyət abidəsi yox edilib.

Əntiqə Rəşid

